

De vernieuwing van de Senaat bij de samenvallende verkiezingen van 25 mei 2014

1. Samenstelling van de Senaat

De Senaat telt 60 leden: 50 deelstaatsenatoren en 10 gecoöpteerde senatoren.

De deelstaatsenatoren (29 Nederlandstalige, 20 Franstalige en 1 Duitstalige) worden aangewezen door en uit de parlementen van de gemeenschappen en de gewesten.

* Het *Vlaams Parlement* wijst 29 senatoren aan uit zijn eigen leden of uit de Nederlandstalige leden van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement. Minstens 1 van die senatoren moet in Brussel-Hoofdstad wonen, maar dat kan ook een Brussels lid van het Vlaams Parlement zijn.

* Het *Waals Parlement* wijst 8 senatoren aan uit zijn leden.

* De *Franse taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement* wijst 2 senatoren aan uit zijn leden.

* Het *Parlement van de Franse Gemeenschap* (dat bestaat uit alle leden van het Waals Parlement plus 19 van de 72 Franstalige leden van het Brussels Parlement) wijst 10 senatoren aan. Uit zijn Waalse leden wijst het parlement 7 senatoren aan en uit zijn Brusselse leden minstens 2. De tiende senator mag uit alle 72 Franstalige leden van het Brussels Parlement worden geselecteerd.

* Het *Parlement van de Duitstalige Gemeenschap* wijst 1 senator aan uit zijn leden.

De gecoöpteerde senatoren worden aangewezen door de deelstaatsenatoren. De Nederlandstalige deelstaatsenatoren wijzen 6 gecoöpteerde leden aan, de Franstalige deelstaatsenatoren 4.

* * *

Niet meer dan twee derden van de 60 senatoren mag van hetzelfde geslacht zijn. De Senaat telt dus minstens 20 mannelijke en minstens 20 vrouwelijke leden.

2. Verdeling van de zetels in de Senaat

2.1. De vorming van politieke formaties

Bij de verkiezingen van 25 mei 2014 worden 59 Senaatszetels tussen de politieke partijen verdeeld. Die zetels worden toegewezen op basis van de resultaten van de verkiezingen voor *andere parlementen*: enerzijds de gemeenschaps- en de gewestparlementen (zetels van de deelstaatsenatoren) en anderzijds de Kamer van volksvertegenwoordigers (zetels van de gecoöpteerde senatoren). Omdat de Nederlandstalige en de Franstalige zetels telkens afzonderlijk worden toegewezen, zijn er in totaal vier zetelverdelingen:

* de 29 zetels van de Nederlandstalige deelstaatsenatoren worden verdeeld op basis van het resultaat van de *verkiezing van het Vlaams Parlement*;

* de 20 zetels van de Franstalige deelstaatsenatoren worden verdeeld op basis van de samengetelde resultaten van de *verkiezingen van het Waals Parlement en van de Franse taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement*;

* de 6 zetels van de Nederlandstalige gecoöpteerde senatoren worden verdeeld op basis van de resultaten van de “Nederlandstalige” lijsten bij de *Kamerverkiezingen*;

* de 4 zetels van de Franstalige gecoöpteerde senatoren van de Franse taalgroep worden verdeeld op basis van de resultaten van de “Franstalige” lijsten bij de *Kamerverkiezingen*.

Partijen die zetels in de Senaat willen behalen, moeten *politieke formaties* vormen. Een politieke formatie bestaat uit kandidatenlijsten uit verschillende kieskringen, die bij de griffier van de Senaat een verklaring van samenhang afleggen.

Vóór de verkiezingen (op donderdag 8 mei) stelt de griffier voor elk van de vier zetelverdelingen een tabel op met de politieke formaties die bij de overeenstemmende verkiezing(en) zijn gevormd. Een politieke formatie kan samenvallen met een partij, die al haar kandidatenlijsten een verklaring van samenhang laat afleggen, maar dat hoeft niet; ook kandidatenlijsten van verschillende partijen kunnen een verklaring van samenhang afleggen.

Nà de verkiezingen (op maandag 26 en dinsdag 27 mei) berekent de griffier voor elk van de vier zetelverdelingen hoeveel stemmen de politieke formaties op hun samenhangende kandidatenlijsten hebben behaald. Op basis van die resultaten verdeelt de griffier in totaal negenenvijftig Senaatszetels tussen de politieke formaties.

* * *

Voor de zestigste zetel – die van de Duitstalige deelstaatsenator – hangt de toewijzing niet rechtstreeks af van de verkiezingsresultaten. Die senator wordt vrij gekozen door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap.

2.2. Zetelverdeling voor de Nederlandstalige deelstaatsenatoren

Om deel te mogen nemen aan de zetelverdeling in de Senaat moet een politieke formatie bij de verkiezing van het Vlaams Parlement minstens een zetel hebben behaald en minstens 5 procent van het totaal van de geldige stemmen.

De griffier verdeelt de 29 zetels tussen de in aanmerking komende politieke formaties volgens het stelsel-D’Hondt. Het stemmenaantal van elke formatie wordt achtereenvolgens gedeeld door 1, 2, 3, 4, 5, enzovoort. De quotiënten worden gerangschikt volgens grootte totdat er voor alle formaties samen 29 quotiënten zijn. Elk quotiënt levert de politieke formatie waaraan het toebehoort een zetel op.

2.3. Zetelverdeling voor de Franstalige deelstaatsenatoren

Om deel te mogen nemen aan de zetelverdeling in de Senaat moet een politieke formatie zowel bij de verkiezing van het Waals Parlement als bij de verkiezing van de Franse taalgroep van het

Brussels Hoofdstedelijk Parlement minstens een zetel behalen. Bovendien moet ze bij elk van beide verkiezingen minstens 5 procent behalen van het totaal van de geldige stemmen.

De 20 zetels worden tussen de in aanmerking komende politieke formaties verdeeld volgens het stelsel-D'Hondt (zie hierboven). De griffier verdeelt alle zetels van de Franstalige deelstaatsenatoren in één beweging; er wordt *niet* bepaald in welk van de drie parlementen (Parlement van de Franse Gemeenschap, Waals Parlement en Brussels Hoofdstedelijk Parlement) de politieke formaties hun zetels behalen.

2.4. Zetelverdelingen voor de gecoöpteerde senatoren

Anders dan de zetels van de deelstaatsenatoren, worden de zetels van de gecoöpteerde leden (6 voor de Nederlandstalige en 4 voor de Franstalige politieke formaties bij de Kamerverkiezingen) verdeeld volgens het stelsel van “de grootste rest”.

Alle bij de Kamerverkiezingen uitgebrachte stemmen worden uitgesplitst tussen de twee taalgroepen. Zowel voor de Nederlandse als voor de Franse taalgroep wordt het totaal aantal stemmen gedeeld door het aantal te verdelen zetels (respectievelijk 6 en 4). Het quotiënt vormt de kiesdeler. Daarna wordt het stemmenaantal van elke politieke formatie gedeeld door die kiesdeler. De uitkomst van de deling is het “kiesquotiënt” van de politieke formatie.

Bij een eerste verdeling krijgt elke politieke formatie evenveel zetels als het cijfer vóór de komma van haar kiesquotiënt. De overblijvende zetels van de taalgroep worden toegewezen aan de politieke formaties waarvan het kiesquotiënt de grootste rest heeft (het cijfer ná de komma).

3. Procedures voor de aanwijzing van de senatoren

3.1. Aanwijzing van de senatoren door het Vlaams Parlement

De 29 deelstaatsenatoren worden aangewezen door de politieke formaties in het Vlaams Parlement. Elke formatie bezorgt de parlementsvoorzitter een lijst met de namen van haar deelstaatsenatoren. De lijst moet ondertekend zijn door de meerderheid van de parlementsleden die tot de politieke formatie behoren.

De aangewezen senatoren moeten lid zijn van het Vlaams Parlement of van de Nederlandse taalgroep van het Brussels Parlement. In het Vlaams Parlement mag de politieke formatie enkel uit haar eigen verkozenen senatoren aanwijzen; onder de Nederlandstalige leden van het Brussels Parlement is de keuze daarentegen vrij, aangezien die parlementsleden geen deel uitmaken van de politieke formaties in het Vlaams Parlement.

De voorzitter van het Vlaams Parlement kijkt de lijsten na en stuurt ze naar de Senaat.

3.2. Aanwijzing van de senatoren door het Waals Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap en de Franse taalgroep van het Brussels Parlement

De 20 zetels van de Franstalige deelstaatsenatoren zijn verdeeld onder politieke formaties die verkozenen hebben in de drie parlementen. Die politieke formaties overleggen met elkaar over de spreiding van hun aanwijzingen over de drie parlementen. In elk parlement worden de senatoren aangewezen door de verkozenen van de politieke formaties die in dat parlement zetelen: elke lijst met aanwijzingen die aan een van de voorzitters wordt bezorgd, moet ondertekend zijn door de meerderheid van de verkozenen van de formatie in dat parlement.

In het Waals Parlement en in de Franse taalgroep van het Brussels Parlement worden alle senatoren (respectievelijk 8 en 2) uit het parlement zelf aangewezen. De senatoren moeten behoren tot de politieke formatie die hen aanwijst.

Diezelfde regel geldt voor de 10 senatoren die het Parlement van de Franse Gemeenschap aanwijst, óók indien een lid van de Franse taalgroep van het Brussels Parlement wordt aangewezen dat zelf niet tot het Parlement van de Franse Gemeenschap behoort. (Anders dan aan Vlaamse kant, hebben de “Waalse” politieke formaties ook verkozenen in het Brussels Parlement.)

Vóór ze de lijsten naar de Senaat sturen, kijken de drie parlementsvoorzitters samen na of de globale aanwijzing van de 20 deelstaatsenatoren aan alle voorwaarden voldoet. Enerzijds moet in elk parlement afzonderlijk het totaal van de namen op de lijsten van de politieke formaties gelijk zijn aan het aantal deelstaatsenatoren dat dat parlement mag aanwijzen. Anderzijds moet het totaal van de namen op de lijsten van een politieke formatie in de drie parlementen samen gelijk zijn aan het aantal zetels dat die politieke formatie heeft behaald.

3.3. Aanwijzing van de gecoöpteerde senatoren

In een eerste fase wordt in de Kamer bepaald welke deelstaatsenatoren de gecoöpteerde senatoren mogen aanwijzen. De zetels zijn immers verdeeld tussen *bij de Kamerverkiezingen* gevormde politieke formaties, terwijl de deelstaatsenatoren behoren tot politieke formaties die gevormd zijn *bij de verkiezingen van de gemeenschaps- en gewestparlementen*.

Elke politieke formatie in de Kamer die een of meer zetels van gecoöpteerd senator heeft behaald, bezorgt de Kamervoorzitter een verklaring met de namen van de deelstaatsenatoren die ze als haar “tegenhanger” in de Senaat beschouwt. De verklaring moet worden ondertekend door de meerderheid van de volksvertegenwoordigers van de politieke formatie en de meerderheid van de deelstaatsenatoren die in de verklaring worden vermeld. De Kamervoorzitter stuurt de verklaringen naar de Senaat.

In de tweede fase wijzen de deelstaatssenatoren de gecoöpteerde senatoren aan. De aanwijzing van een gecoöpteerd senator moet worden ondertekend door de meerderheid van de deelstaatssenatoren die vermeld zijn in de verklaring van de politieke formatie die de zetel heeft behaald.

Indien een zetel van gecoöpteerd senator is toegewezen aan een politieke formatie die geen tegenhanger heeft in de Senaat, kunnen de Kamerleden van die politieke formatie zelf een senator coöpteren. In dat geval moet de aanwijzing worden ondertekend door de meerderheid van die Kamerleden.

* * *

Indien nodig plegen de deelstaatsenatoren die de gecoöpteerde leden aanwijzen, overleg om te waarborgen dat het genderevenwicht in de Senaat wordt nageleefd. Hun keuzevrijheid is immers beperkt wanneer reeds meer dan dertig mannen of meer dan dertig vrouwen tot deelstaatsenator zijn aangewezen.